

Стрижак Дмитро Ігорович

здобувач вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:

Лабенська Лілія Леонідівна

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Юридична відповідальність – це найважливіший інститут будь-якої правової системи, одна з істотних ознак права, необхідний елемент механізму його дії. У зв'язку з цим питання юридичної відповідальності займає одне із центральних місць як в теорії права, так і в галузевих юридичних науках.

Сучасний стан розвитку громадянського суспільства в Україні, ставить запит на необхідність застосування юридичної відповідальності (конституційно-правової) до органів та посадових осіб, на які покладені Конституцією України, важливі функції по керівництву державою.

В умовах побудови демократичної, соціальної, правової держави актуальною стає вимога теоретико-правового обґрунтування конституційно-правової відповідальності як, насамперед, відповідальності вищих державних органів та посадових осіб, тобто тих структур, які повноважні приймати найважливіші політичні рішення.

Конституційно-правова відповідальність – це передбачений конституційно-правовими нормами вид юридичної відповідальності, який полягає в обов'язку суб'єкта конституційно-правових відносин відповідати за юридично значиму поведінку (дію або бездіяльність). Конституційно-правова відповідальність – може бути самостійним видом юридичної відповідальності, адже має власний механізм реалізації, здійснює спеціальні функції, поширюється на особливе коло суб'єктів, спирається на систему

конституційно-правових санкцій. Все це відрізняє конституційно-правову відповідальність від інших видів юридичної відповідальності (відповідальності кримінальної, цивільно-правової, адміністративної та дисциплінарної), вказує на необхідність її остаточного визнання. Конституційно-правова відповідальність настає за порушення конституційно-правових приписів, але не всяка відповідальність за їх порушення буде конституційно-правовою відповідальністю. Конституційно-правова відповідальність характеризується певними особливостями, які розкриваються у її специфічних ознаках.

Дослідження принципів конституційно-правової відповідальності є актуальним напрямом сучасної науки конституційного права, метою якого є формування цілісної концепції конституційно-правової відповідальності, удосконалення її законодавчої регламентації та ефективній реалізації на практиці. Принципи конституційно-правової відповідальності є першоосновою конституційно-правової відповідальності та еталоном для формування законодавчої та правозастосовчої практики, адже відображають характеристики чинного конституційного законодавства, визначають тенденції його розвитку, служать своєрідним орієнтиром як при застосуванні законів та заповненні прогалин в правовому регулюванні, так і в судовій практиці [1].

Не менш важливішим є необхідність нормативно-правового закріплення переліку обставин, які можуть бути підставою конституційної відповідальності, це необхідно, оскільки без правопорушення немає юридичної відповідальності. Відсутність чітких підстав і порядку притягнення до конституційно-правової відповідальності залишають місце для власного розсуду суб'єкта, який застосовує міри відповідальності, створює підґрунтя для зловживань, нівелює принцип невідворотності відповідальності [2].

Санкції у конституційно-правовій відповідальності посідають важливе місце, і мають вплив в першу чергу на захист конституції та конституційного ладу. Таким чином, відповідальність виступає як форма реалізації відповідної

санкції, а санкція – мірою цієї відповідальності. Головне призначення конституційно-правових санкцій – організуюче, стимулююче, виховне, профілактичне [3].

Яскравим підтвердженням складностей у застосуванні конституційно-правової відповідальності була процедура зняття депутатської недоторканності, аж до моменту внесення змін до Конституції України у 2019 році. Відповідно до чинних норм, процес притягнення народного депутата до конституційно-правової відповідальності значно спростився.

Разом з тим, на сьогодні, значна кількість фахівців-конституціоналістів, котрі досліджують конституційно-правову відповідальність, відстоюють позицію про необхідність прийняття окремого закону, який би регламентував види, підстави, суб'єкти, порядок застосування, санкції конституційно-правової відповідальності.

Таким чином, конституційно-правова відповідальність є одним з наймолодших видів юридичної відповідальності. Існує значна кількість наукових досліджень цього конституційно-правового інституту, але залишається невирішеною проблема відсутності єдиного законодавчого акту, який би регламентував застосування цього інституту.

Список використаних джерел:

1. Батанова Н. М. Принципи конституційно-правової відповідальності. *Альманах права*. 2012. № 3. С. 323-327. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2016_27_28
2. Андрушко І. П. Конституційно-правова відповідальність: поняття та склад. URL: <https://legalactivity.com.ua/index.php?view=article&catid=104%3A2-1014&id=922%3A091014->
3. Волощук О. Т. Поняття та сутність конституційно-правової відповідальності вищих органів державної влади. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 77-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2014_12_19